

نیکبختی و اندرنگری صورت زیبا در محاوره میهمانی (همگسارش) افلاطون

حمیدرضا محبوبی آرانی*

چکیده

گفتار/ سخنرانی دیوتیما در محاوره میهمانی (همگسارش) افلاطون از جمله مهمترین سخنان وی در آثارش است. نوشتار حاضر، بطور خاص، واپسین عبارات دیوتیما در این سخنرانی را مورد بررسی قرار میدهد؛ عباراتی که تمرکزشان بر روی رابطه میان نیکبختی و اندرنگری امر زیبا استوار است. دیوتیما ادعا میکند که وقتی فیلسوف یا عاشق (در اینجا عاشق سوفیا) به اوج قله صعود خود رسیده و شروع به اندرنگری صورت زیبا میکند، تنها در اینجاست که این اندرنگری صورت زیبا، برای وی فضیلت، نیکبختی و نامیرایی حقیقی را به ارمغان می‌آورد. اما چگونه باید این ادعا را تفسیر کرد؟ هدف نوشتار حاضر نشان دادن این نکته تفسیری است که برداشت افلاطون از معنای اندرنگری صورت زیبا را باید در بستر برنامه‌ی اخلاقی، سیاسی و در ارتباط با زندگی عملی یک شهروند دریافت و نه صرفاً در قالب برداشتی یکسره انتزاعی و نظری. در بخش نخست این نوشتار، مسئله مورد نظر با

۱۴۷

* استادیار گروه فلسفه و حکمت و منطق دانشگاه تربیت مدرس تهران؛ hr.mahboobi@modares.ac.ir

تاریخ تأیید: ۹۷/۹/۶

تاریخ دریافت: ۹۷/۷/۷

بررسی قسمتهای گوناگون سخنان دیوتیما تقریر میگردد و در بخش دوم، با توجه خاص به سخنرانی آلکیبیادس نشان داده میشود که برای فهم برداشت افلاطون از مسئله باید به زوایای گوناگون این سخنرانی توجهی خاص مبذول داشت و نهایتاً در نتیجه‌گیری تفسیر مؤلف بر اساس خوانشی کلی از محاوره میهمانی و بطور خاص شخصیت آلکیبیادس و سخنان وی، از واپسین عبارات دیوتیما ارائه میگردد.

کلیدواژه‌ها: اروس (عشق)، اندرنگری، صورت، امر زیبا، افتخار، نامیرایی

* * *

ἐνταῦθα τοῦ βίου, ὦ φίλε Σώκρατες, ἔφη ἡ Μαντινικὴ ξένη,
εἶπερ ποῦ ἄλλοθι, βιωτὸν ἀνθρώπῳ, θεωμένῳ αὐτὸ τὸ καλόν.

«آنجا در زندگی، دوست من سقراط،» زن بیگانه از مانتینا^۱ گفت، «بیش از هرجایی، آدمی میبایست زندگی کند، اندرنگری^۲ خود زیبا» (211d).

مقدمه

افلاطون و ارسطو در آثار گوناگون خود از جایگاه بسیار مهم و گاه بی‌همتا و بی‌بدیل اندرنگری^(۱) در نیل به نیکبختی و سعادت حقیقی سخن میگویند و ضمن پیوند آن با عقل و تعقل بعنوان ویژگی خاص و ممیز انسانی، نیل بدان را نیز مخصوص فیلسوف میدانند. به همین دلیل، پرداختن به معنا و مفهوم این واژه مهم که دست‌کم سابقه آن به فیثاغورس^۳ باز میگردد، در فهم برخی از مهمترین دستاوردهای فلسفی این دو فیلسوف اهمیت دارد. اما منظور افلاطون و ارسطو از اندرنگری دقیقاً چیست و چه ویژگیها و صفاتی برای آن قائل هستند و چه نتایج و پیامدهای را در پی نیل بدان میجویند؟ نوشتار حاضر میکوشد تا به تحلیل و بررسی

۱۴۸

1. Mantinea
2. θεωμένῳ/contemplation
3. Pythagoras

